

Klobouky u Brna

Kraj: Jihomoravský

Správní obvod: Hustopeče

Nadmořská výška: 228 m n. m.

Počet obyvatel: 2 432

Adresa URL: www.kloboukyubrna.cz

Okres: Břeclav

GPS souřadnice: 48.995013N, 16.859513E

První pís. zmínka: 1207 (817 let)

PSČ: 691 72

Památky a zajímavosti Klobouky u Brna

K památkám v Kloboukách u Brna nepochybně patří větrný mlýn, dále dva kostely, zámek a kaple sv. Barbory.

Větrný mlýn

Z historických pramenů se dovídáme, že v Kloboukách stávalo celkem osm větrných mlýnů, které však postupem doby zanikaly. Ještě koncem 19. století stály na jižních svazích Klobouk čtyři větrné mlýny, jak dokazuje fotografie z r. 1896. V r. 1905 stál v Kloboukách už jen poslední mlýn. Byl postaven r. 1748 a patřil zábrdovickému klášteru. Po zrušení kláštera se stal jeho dalším majitelem Karel Endtner, po něm ještě mnoho dalších, posledním byl František Bitomský (od r. 1934). Mlýn byl celodřevěný, německého typu (sloupový, též beraní) a stál na jižním kopci nad Kloboukami. Stavba byla provedena podle projektu tesaře Jana Riglera. Mlýn měl šíři stran 6 m a byl vysoký 14,5 metrů. Z finančních důvodů se rozhodl F.

Bitomský v r. 1938 mlýn rozebrat a prodat dřevo jako stavební materiál. Proti tomu se postavil Památkový ústav v Brně a Obecní úřad v Kloboukách. Nakonec mlýn odkoupila Občanská záložna v Kloboukách, která financovala jeho renovaci. Poté mlýn nadále sloužil už jen jako historická památka. V roce 1945, při osvobození Klobouk byl mlýn zasažen a vyhořel do základů. Zůstalo po něm prázdné místo a mnoho vzpomínek místních obyvatel. Historie větrných mlýnů v Kloboukách je velmi bohatá a proto se skupina místních nadšenců rozhodla, že nepřipustí, aby navždy zanikla. Z podobného mlýna se podařilo zajistit hlavní části a ty byly převezeny do Klobouk. V letech 1983 - 1985 byl mlýn renovován a postaven na původním místě, kde stával poslední kloboucký větrák z roku 1748. Veřejnosti byl zpřístupněn 1.6.1985. dnes je to jeden z mála větrných mlýnů v České republice, který má kompletní vnitřní vybavení a je plně funkční. Chcete se dozvědět více? Navštivte klobouky, kde uvidíte tuto technickou památku a na vlastní oči uvidíte umění našich předků.

Evangelický kostel

Hned po vyhlášení tolerančního patentu v roce 1781 se ustavila v Kloboukách náboženská evangelická reformovaná obec. V roce 1786 získal sbor od císařské vrchnosti budovu bývalé bednářny, kterou si upravil na modlitebnu, školu a faru. Podle tolerančních patentů nesměly mít nekatolické modlitebny věž, zvony a vchod z hlavní ulice. Budova sloužila sboru téměř 100 let a vešlo se do ní až 1000 posluchačů. V roce 1860 získal sbor od okresního úřadu povolení ke stavbě věže. Byly na ní čtyři zvony, které ulil Vojtěch Hiller z Brna. Věž byla dokončena v roce 1861 a přes 20 let stála osamocně. Základní kámen ke stavbě evangelického kostela v Kloboukách byl položen 20. 8. 1882 za faráře dr. F. Císaře. Stavět se začalo v únoru a již 4. 11. 1883 byl chrám slavnostně otevřen. Jeho stavitelem byl Antonín Strnad. Na svoji

dobu vyniká moderním technickým řešením. Klenba je zavěšena na železné konstrukci krovu a patrové galerie jsou nesené útlými železnými sloupy. Kazatelna je umístěna ve středu dřevěné přepážky, oddělující apsidu od chrámové lodi, nad níž jsou varhany. Skleněná přepážka ozdobená obrazy biblických námětů z litého barevného plexiskla (podle patentu profesora Kříže z Prahy) umožňuje ekonomičtější využití prostoru. Chrám pojme 600 sedících posluchačů.

Kaple sv. Barbory

Novodobé dějiny Klobouk u Brna se datují od 13. století, na jehož počátku zde měl sídlo významný feudální pán a sudí hradskeho obvodu brněnského Lev, zvaný z Klobouk. Ten založil kolem roku 1210 zábrdovický premonstrátský klášter, pod jehož panství Klobouky spadaly. Král Václav II. vyňal v roce 1298 Klobouky z pravomoci hradskeho úřadu a soudu, podřídil je v tomto přímo klášteru a povýšil je na městečko s právem trhu a právem hrdelním. Stavba současného katolického kostela se datuje rokem 1655, o 14 let později, tedy v roce 1669 byla na kopci nad kostelem postavena zábrdovickým klášterem také kaple svaté Barbory, ke které vede cihlové schodiště s více než šedesáti schody. Kaple je projevem barokní katolické zbožnosti, která si libovala v poutích a v úctě svatých. Stavba má půdorys bílého řeckého kříže. Na klenbách kaple jsou fresky z roku 1709, znázorňující život patronky. Císař Josef II. kapli zrušil a ta od r. 1786 sloužila jako kontribučenská sýpka na obilí. Teprve v polovině 19. století byla opravena a obnovena její náboženská funkčnost. Dominantou hlavního oltáře je obraz sv. Barbory od neznámého autora. Jeden boční oltář je zasvěcený sv. Alžbětě Uherské, o které se traduje, že v Kloboukách jako čtyřletá se svým doprovodem přespala, když ji převáželi do Durynska na hrad Wartburg k jejímu budoucímu manželovi. Druhý boční oltář je zasvěcen slovanským věrozvěstům sv. Cyrilovi a Metodějovi. Jejich oltářní obraz je od Josefa Hübnera z roku 1856. Dva velké obrazy o rozměrech 300 x 230 cm, malované na dřevě a umístěné na stěnách presbytáře jsou od Vavřince Kohla a pocházejí z poloviny 19. století. Představují Narození Páně a Vjezd Pána Ježíše do Jeruzaléma. Také křížová cesta je od stejného autora, zatímco malíř barokního obrazu sv. Jana Nepomuckého není známý. Od roku 1958 je v kapli umístěna renesanční kazatelna, pocházející z konce 16. století, pravděpodobně z Trnavy u Třebíče, se znaky pánů Kokorských z Kokor, získaná z Moravské galerie v Brně. Zlacená soška sv. Václava na stříšce kazatelny pochází z olomouckého dómu. V kapli jsou také původní barokní varhany. Ke konci II. světové války byla kaple ostřelována ruskými vojáky, protože za kaplí měli své pozice Němci. Jeden zásah prošel oknem na kůru a rozbil varhany, další dva y klenbou, která popraskala. Co nezničily střely, zničilo po frontě vojsko, takže kaple byla v dezolátním stavu, byla ale postupně obnovována. Malíř Oto Stritzko se svou skupinou obnovil v r. 1950 freskovou výzdobu kaple. V r. 1954 byly zrekonstruovány varhany. Po pětileté práci bylo v r. 1960 umístěno do kaple 20 dubových lavic, vyrobených stolaři Forejtníkovými z Klobouk. Rok 1965 přinesl kapli novou hliníkovou střechu, v roce 1975 byla stažena a vyztužena její klenba. U kaple je každoročně pouť o svátku Nejsvětější Trojice, jejíž tradice sahá až do doby barokní, v kapli pak odpoledne bývají pobožnosti, nebo koncerty. Také zde byla zavedena ranní bohoslužba o svátku sv. Cyrila a Metoděje.

Kloboucký zámek

Jednopatrová stavba tvořená hlavním vstupním traktem na severní straně klobouckého náměstí a bočním východním křídlem s původně hospodářskými přístavky. Renesanční stavbu nechal vybudovat opat Ambrož z Telče v roce 1589, původně sloužila jako letní rezidence pro představené

premonstrátského kláštera v Zábrdovicích. V době baroka byla původní rezidence rozšířena západním směrem. Po zrušení zábrdovického kláštera v roce 1784 získal budovu zámku náboženský fond, v roce 1789 bylo kloboucké panství pronajato dvornímu radovi Dornfeldovi. Roku 1820 koupili panství bratři Augustin a Ignác, rytíři z Neuwallu, kteří panství a zámecké interiéry zvelebili (klasicistní úpravy). Indikační skica z roku 1827 zachycuje existenci zámeckého, prostorově malého, ze čtyř stran uzavřeného parku zahradního charakteru. V té době na zámku sídlil také vrchnostenský úřad, po zrušení poddanství v r. 1848 zde měla sídlo správa velkostatku, který v roce 1881 koupil Josef Duffek z Ostrovačic, žil zde až do své smrti v r. 1922. Následujících deset let spravovala zámek Duffkova neteř, baronka Marie Mitisová, pro svého, tehdy ještě neploletého syna Oskara, dědice zámku. V roce 1921, ještě za života velkostatkáře Josefa Duffka, bylo do několika místností v přízemí zámku přestěhováno kloboucké muzeum, které však v roce 1932, kdy zámek koupilo město, bylo přestěhováno do dvorního traktu, do prostor bývalých sýpek, kde sídlí dodnes. V roce 1870 přišli na kloboucké panství pracovat rodiče T.G.Masaryka, jejich syn Tomáš je zde jako student několikrát navštívil a Klobouky si oblíbil. Poté, když už jeho rodiče z Klobouk odešli, se sem ještě několikrát vrátil, přátelil se s klobouckým evangelickým farářem, pozdějším superintendentem evangelické církve na Moravě, ThDr. Ferdinandem Císařem. Při těchto návštěvách bydlel na zámku, strávil zde také prázdniny se svojí mladou manželkou Charlottou. Naposled, už jako prezident republiky, oficiálně navštívil Klobouky dne 18. června 1924. K 10. výročí vyhlášení samostatné Československé republiky byla na fasádu zámku umístěna pamětní deska s textem: V tomto domě žil jako student a universitní docent do roku 1880 T.G. Masaryk, tvůrce a první president Československé republiky. V době normalizace, v r. 1983 však byla deska z fasády zámku odstraněna a je dosud uložena v depozitáři klobouckého muzea. V devadesátých letech 20. století byla na fasádu zámku osazena nová pamětní deska, s téměř původním textem. Nyní sídlí v budově zámku městský úřad, muzeum, knihovna, školní klub, advokátní kancelář, televizní studio, městská policie, veterinární ordinace a řada obchodů. Pod zámkem byla vybudována v 90. letech minulého stol. zámecká vinárna. Na prostranství před zámkem, v řadě buxusů, stojí na soklu pozdně barokní socha sv. Jana z Nepomuku (asi z poloviny 18. století), která sem byla přenesena z původního stanoviště v zámecké zahradě, kde stávala do r. 1906.

Kostel svatého Vavřince

Katolický kostel svatého Vavřince v Kloboukách u Brna v současné podobě byl postaven v r. 1655, i když dějiny farnosti podle písemných záznamů sahají až do 13. století. Sv. Vavřinec, patron farního kostela, byl římským jáhnem, národností Španěl, který byl pro svoji víru umučen v roce 258 upálením na roštu. Ten se stal i jedním z jeho atributů při jeho zobrazování. Kostel prošel čtyřmi většími opravami v 19. století. Také ve 2. polovině 20. století prošel novými opravami a úpravami, zvl. podle instrukcí II. vatikánského koncilu (1962-1965), kdy se bohoslužba po mnoha staletích vrátila z latiny do jazyka srozumitelnému lidu a oltář se stal stolem Večeře Páně, za kterým slouží kněz čelem k lidu. V r. 1951, po smrti dlouholetého klobouckého faráře Jana Frýdka, který zde působil 36 let, se stal farářem Ladislav Simajchl, od r. 1948 Frýdkův kaplan. Jemu farnost vděčí nejen za úpravy kostela, ale i jeho okolí. V kostele byly provedeny nové omítky v presbytáři, trhliny ve stropě zalaty tekutým cementem, upravovány byly elektroinstalace. Toto všechno se dělo s obrovským nasazením a elánem farníků. Kromě účelnosti pro vlastní bohoslužby v tom ale zpětně musíme vidět i odpor farníků proti stále větší a větší ateizaci národa, jak o to usiloval minulý komunistický režim. V roce 1955 byl vymalován vítězný oblouk impozantní

freskou, která téměř michelangelovským způsobem znázorňuje vztyčování Ježíšova kříže na Kalvárii. Malbu tehdy provedl dnes u nás i v cizině uznávaný malíř a architekt nových kostelů Ludvík Kolek. Toto dílo uskutečnil ve svých 22 letech po skončení akademie, která mu ale neudělila žádný titul. V roce 1964 dochází k výměně oltářů. Hlavní oltář, tyrolská práce z roku 1880 byl přemístěn do Krumvíře, kde původní oltář vyhořel, boční oltáře jsou v kostele v Hlubokých Mašůvkách, známém poutním místě Znojemska. Na stěnu za hlavní oltář se dostal původní zrestaurovaný obraz sv. Vavřince. Kolem něho byly zavěšeny raně barokní řezby, pocházející zřejmě z Litenčic u Kroměříže. P. Simajchl je sám po 7 letech restauroval a skládal dohromady. Ze zříceného kostela v Hustopečích se dostalo do kostela klobouckého barokní sousoší křtu Páně u křtitelnice. V roce 1968 prošly generální opravou vnější omítky, okapy a okna, opět s velkým nasazením farníků. Statické zajištění kostela a stahování klenby bylo provedeno v roce 1986, za působení faráře Ervína Jansy. Ten ještě také pořídil v roce 1990 tři nové zvony, ulité Laetitií Dytrichovou v Brodku u Přerova. Posvětil je brněnský biskup Vojtěch Cikrle. V roce 2001 byla rozebrána kopule věže, včetně zchátralého trámův a postavena nová, pobitá měděným plechem, která by měla vydržet minimálně 200 let. Náklady na obnovu kopule byly asi tři čtvrtě milionu korun. Bohoslužby v tomto farním kostele jsou v neděli v 7.30 hod., ve středu v 19 hod. v letním a v 18 hod. v zimním čase. V pátek v 17.30 v letním a v 16.30 v zimním čase. Příležitostně jsou zde konány různé dětské besídky i koncerty pěveckých sborů.

Městské vlastivědné muzeum

V září 1903 byla v Kloboukách uspořádána Jihomoravská výstava zaměřená na zemědělství, průmysl, živnosti, národopis a umění. Většinu vystavených exponátů po ukončení výstavy darovali jejich majitelé obci a tím dali základ pro vznik muzea roku 1906. Současně s muzeem byl založen i muzejní spolek, jenž měl 65 členů a jehož úkolem bylo pečovat o údržbu a získávat nové muzejní předměty. Po velkých problémech se získáním vhodných prostor, bylo muzeum nastěhováno do přízemních místností zámecké budovy, kde bylo až do roku 1932, kdy budovu zámku koupila obec. Muzejní místnosti měly být upraveny na kanceláře a muzeum tedy bylo přestěhováno do dvorního traktu zámecké budovy (bývalé sýpky), kde se nachází i v současnosti. Současná expozice je rozdělena na oddělení archeologie a národopis. Zakladatelem archeologické sbírky muzea v Kloboukách u Brna byl K. J. Bukovanský. Již v šedesátých letech 19. stol. objevil důležitou paleolitickou klobouckou stanicí na Hradisku, kde našel kamenné sekyry, dláta, mnoho pazourkových nožičků, škrabadel, hroty šípů, ostruhy, podkovy, úlomky z nádob apod. Ty tvořily velkou část archeologické sbírky. Brzy získal další spolupracovníky a občany Klobouk a okolí, kteří přispívali k rozmnožení exponátů v tomto oddělení klobouckého muzea. V současné době má sbírka 606 inventárních čísel archeologických nálezů z Klobouk a okolí. Národopisná sbírka muzea uchovává exponáty lidové kultury na Kloboucku, které jsou dnes již minulostí. Jsou to především lidové výšivky, keramika, obrazy na skle, cenné interiérové zařízení. Mimo celistvé lidové kroje jsou v klobouckém muzeu uloženy i jejich části, které mají značnou historickou hodnotu a dodnes slouží jako studijní podklady při pořizování krojů. Zvláštní místo zaujímají také vyšívané plachty oděvní, obřadní a dekorační. V muzeu nalezneme velmi cenné doklady interiérového zařízení. Vedle malovaného nábytku zaujme nábytek, zdobený slaměnou intarzií, který má vysokou technologickou i uměleckou úroveň. K interiéru na Kloboucku patřily nezbytné obrázky na skle. Bohatá muzejní sbírka obsahuje hlavně obrázky ze Ždánické kuti s výjevy katolickými ze života svatých a protestantskými bez figurální výzdoby, jejichž námětem jsou texty z Bible. Tyto obrázky na

skle jsou evropským unikátem. Velmi bohatá je také sbírka keramiky, od nejstarší hrčiny přes fajáns, kamnářské zboží, kameninu až po bělinu. Vedla malby na skle a souboru textilu patří keramika k nejhodnotnějším muzejním fondům.

